

Mottagare

Miljö- och byggnämnden

Strategisk skyfallsplanering

Förslag till beslut

Miljö- och byggnämnden beslutar att ta emot informationen.

Sammanfattning

Förvaltningen har för avsikt att ansöka om externa medel från Regionalfonden Småland och öarna för att bedriva en förstudie under år 2027. Syftet med förstudien är att undersöka och ta fram ett nytt arbetssätt för att planera och hantera skyfallsvatten inom främst Visby med omnejd. Arbetsnamnet till förstudien är strategisk skyfallsplanering. Oavsett om medel beviljas från regionalfonden eller inte behövs en ny samordningsfunktion för strategisk skyfallsplanering i teknik och samhällsbyggnadsförvaltningen och ett nytt arbetssätt i Region Gotland kring skyfallsfrågorna.

Bakgrunden är att förvaltningen identifierat problem och behov inom området skyfallsplanering och -hantering som behöver åtgärdas. Förvaltningen ser ett stort behov av ökad samordning och möjlighet att lyfta blicken från mindre avgränsade projekt som detalplaner och andra exploateringsprojekt för att kunna titta på skyfallsvattnet i ett större sammanhang. Det rör alla delar inom den fysiska planering och förvaltningen av infrastruktur, från grå som exempelvis trafik, VA och bebyggelse till blå och grön som parker och naturområden.

Förvaltningen vill informera tekniska nämnden och miljö- och byggnämnden om situationen och ge möjlighet att ställa frågor.

Ärendebeskrivning

Det finns ett stort och växande behov av en mer samordnad och strategisk hantering av skyfallsvatten, både för ny och befintlig bebyggelse. I dagsläget hanteras frågan främst inom avgränsade projekt och detalplaner, vilket leder till lokala och kortsiktiga lösningar. Frågan om det ekonomiska ansvaret är komplex och svårhanterad både när det gäller VA-kollektivets och skattekollektivets ansvar i gränsen för vad som räknas som dagvatten respektive skyfallsvatten, samt vem som bär ansvaret vid ny och befintlig bebyggelse. Läggs därtill att det är många verksamheter i Region Gotland som behöver hantera frågan. Från planering till utförande och förvaltning både ovan och under marken.

Bristerna begränsar möjligheten att prioritera åtgärder ur ett helhetsperspektiv

och att skapa långsiktigt hållbara lösningar i ett större landskapssammanhang. Det begränsar också möjligheten till ”passa-på-lösningar” som behövs i det dagliga arbetet med upprustning och underhåll av trafikinfrastruktur, dagvattenledningar och grönområden.

Flera verksamheter berörs av skyfallsfrågan, men arbetet präglas av otydlig ansvarsfördelning och avsaknad av samordning. För att möta framtida utmaningar krävs ett gemensamt arbetssätt där ansvar, mandat och finansiering är tydligt definierade och där olika delar av organisationen kan arbeta mot samma mål.

En viktig del i detta är att utveckla synen på vatten, från att enbart ses som en risk till att även betraktas som en resurs. Med rätt hantering kan dag- och skyfallsvatten bidra till exempelvis bevattning, förbättrade stadsmiljöer och i bästa fall även bidra till vattenförsörjning. Detta förutsätter dock en gemensam förståelse för hur vattenflöden rör sig i landskapet och hur de kan styras till lämpliga platser.

Det finns idag brister i kunskapsunderlag och tekniskt stöd för att fatta välgrundade beslut. Behovet är stort av integrerade analysverktyg där dagvattennätet ingår och där faktorer som sannolikhet, konsekvenser och kostnader kan vägas samman. Ett sådant underlag möjliggör bättre prioriteringar och mer kostnadseffektiva åtgärder, men kräver investeringar i kompetens, arbetstid och systemstöd.

Även den kommunala trafikinfrastrukturen är en viktig del i hanteringen av skyfallsvatten. Gator och vägar kan användas för att leda vatten till säkrare områden, såsom grönytor där det kan infiltrera naturligt. För detta krävs tydliga riktlinjer och planering. Något som idag saknas.

Klimatförändringarna förstärker behovet av ett mer strategiskt arbetssätt. Ökade skyfall i kombination med perioder av torka innebär att vatten rinner mer ytligt, vilket kan föra med sig föroreningar och försämra vattenkvaliteten. Detta ökar både översvåmningsrisker och miljöpåverkan.

Det behövs kunskap om vilka pölar som faktiskt innebär ett problem, vart vi vill leda vattnet i stället och på vilket sätt det ska ske. När det finns kunskap om det, finns det möjlighet att även prioritera för dagvatteninfrastrukturen och att dimensionera efter faktiska behov.

Som ett steg i detta avser förvaltningen att ansöka om externa medel för en förstudie via Regionalfonden Småland och öarna i september 2026. Besked kan förväntas i november 2026. Medfinansiering genom 1:1 medel från Region Gotland kommer att sökas.

Målet med förstudien är att etablera en fungerande och effektiv skyfallsplanering där åtgärder kan prioriteras och genomföras samordnat, vilket minskar risker och samtidigt möjliggör att vatten tas tillvara som en resurs. Förstudien ska resultera i en slutrapport med rekommendationer, prioriterade åtgärder och en genomförandeplan.

Nästa steg är att undersöka förutsättningarna av en ny roll i Region Gotland, en skyfallssamordnare - och att implementera ett nytt optimerat arbetssätt i Region Gotland för att planera och hantera skyfallsvatten ovan och under mark, både vid ny och befintlig bebyggelse.

Detta innebär kostnader som både tekniska nämnden och miljö- och byggnämnden kommer att behöva ta ställning till när det finns ett förslag till beslut efter avslutad förstudie eller om ansökan om medel inte skulle bli beviljade.

Bedömning

Förvaltningens bedömning är att behovet av strategisk skyfallsplanering behöver lyftas och synliggöras för nämnderna för att öka kunskap och förståelse för dessa utmaningar. Att ge nämnderna möjlighet att ställa frågor och sätta sig in i problematiken som kommer att innebära beslut om prioritering och ekonomi i slutändan.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen daterad 2026-05-06

Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Lise Langseth
Teknik- och samhällsbyggnadsdirektör

Richard Löwenborg
Avdelningschef samhällsplanering

Skickas till

Tekniska nämnden, ärendenummer TN 2026/1138.